This PDF you are browsing now is a digitized copy of rare books and manuscripts from the Jnanayogi Dr. Shrikant Jichkar Knowledge Resource Center Library located in Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University Ramtek, Maharashtra.

KKSU University (1997- Present) in Ramtek, Maharashtra is an institution dedicated to the advanced learning of Sanskrit.
The University Collection is offered freely to the Community of Scholars with the intent to promote Sanskrit Learning.

Website
https://kksu.co.in/

Digitization was executed by NMM

https://www.namami.gov.in/

Sincerely,

Prof. Shrinivasa Varkhedi
Hon'ble Vice-Chancellor

Dr. Deepak Kapade
Librarian

Digital Uploaded by eGangotri Digital Preservation Trust, New Delhi
https://egangotri.wordpress.com/

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

~~१०~~
१२

॥श्रीगणेशाय नमः॥ प्रणम्यपरयाभक्त्याहंसयानंसरस्वतीं॥ यस्याः प्रसादमात्रेणकरिष्यामि
कथामिमां॥ १ अस्तिसकलभूतलालंकृतिसंसाररतिकालंकारभूतापुष्पावतीनामनगरी
तत्रनगर्यां निरामयानिरातंकाः संतुष्टाः परमायुषः यस्यांवसंतीसंहृष्टाः कल्पहातइवप्रजाः
१ तत्रराजागोविंदचंद्रोनाम तस्यराज्ञः सप्तशतिकामहादेव्यः॥ तासांराज्ञीनांमध्येपद्मााव
तीनामपट्टराज्ञी तत्रनगर्यां चत्वारोयोषितांजातयः प्रथमंपद्मिनीलक्षणं॥ संपूर्णेंदुमुखी
विलोलनयनापीनस्तनीदक्षिणा मृद्वंगीविकचारविंदसुरभिः श्यामाथगौरद्युतिः अल्पाहा
ररतासिताचतुराकुशलामाघन्नमयूरस्वनालज्जालुर्गुरुदेवपूजनरताः स्यान्नायिकापद्मिनी॥ २
अथचित्रिणी॥ श्यामापद्ममुखीकुरंगनयनाक्षामोदरीवत्सलासंगीतागमवेदिनीवरतनुः
स्तुंगस्तनीशिल्पिनी बाह्यालापरतामतंगगजगतिर्हस्वस्वनाभाषिणी विज्ञेयाकविभिर्शार
प्रणयिनीवीरांवराचित्रिणी॥ ४ तन्वंगीकुटिलेक्षणांलघुकुचाभोगामदद्वेषिणी आयोदीर्घकेला — अथशंखि
स्वभावपिशुनाकेशैकसाध्यारतौ हंसीलोलगतिश्चघर्घरेरवारक्तांबराह्लादिनी नानास्था
ना नानखप्रदानरसिंसेयंमता शंखिनी॥ ५ अथहस्तिनी पीनस्थूलपतनुर्भृंगांमृदुगतिर्बाला
नमस्कंधरास्तोकाकुंतलपीतलापृथुकुचालज्जाविहीनानना बिंबोष्ठीबहुभोग्यभोजनरु

KKSU LIBRARY
RAMTEK
441 106
M-1580
Dist. Nagpur

~~Acc. No. 782~~ M-1580
Title - माधवनलनाटकम्
Author - आनन्दधरी.
Date - ?
Sub - Drama / चम्पू.

folio - 12
Xerox - 24

Checked 2012

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

चिः कष्टैकसाध्यारतौगोरांगीकरिदानगंधिवदनास्यात्साभताहस्तिनी॥६॥ तासांमध्येबाला
तरुणीप्रौढाश्चेति॥ बालाषोडशाहायिनीचतरुणीसीमाभवेत्रिंशतिः॥पंचाशद्वर्षरूपाभव
तिभुवितलेप्रौढरूपाचनारी॥ तदूर्ध्वंस्थितस्वभावा जगतिचकथितावृद्धरूपाचनारी॥ निंद्यास
र्वकिलासुरंगरहिताबाह्याभवेत्रहिता॥७॥ तासांमध्येनायिकामां राजालक्षणज्ञः तस्यराज्ञो
माधवानलनामोब्राह्मणः॥पुष्पवद्रूपेणमकरध्वजः॥ कामरूकलाकुशलोमकरध्व
जइवनृत्यकला अतीवकुशलः तस्यरूपगुणवयोभिः सर्वानागरिकास्त्रियोमोहिताजाताः
कामार्ताश्चबभुवुः यतः॥ स्वरूपंपुरुषंदृष्ट्वाभ्रातरंपितरंसुतं॥ क्लिद्यंतेयोनयस्त्रीणांमाम
पात्रमिवांभसा ८ एकदानागरिकैश्चराजाग्रेकथितं॥ भोभूपालमाधवानलरूपेणस॥
र्वानागरिकाः स्त्रियोमोहिताजाताः वयंसर्वपुष्पावतीपरित्यज्यान्यत्रगच्छामः किंवामा
धवोगच्छतुगतोराज्ञाचिंतितं बहुभिर्नविरोद्धव्योदुर्जनैर्हिमहाजनः॥ स्फुरंतमिवनागेंद्रं २
भक्षयंतिपिपीलिकाः॥९॥ इतिराज्ञामाधवायकथितं भोमाधवत्वमात्मगुणंदर्शयमाध
वेनचिंतितंअघराजाममाग्रेवितर्कवादंवदतित्वंचात्मगुणंदर्शयेतिकेनकारणेनपरंतुपि १
शुनप्रवेशोजातः परवादेदशावदनः पररंध्रनिरीक्षणेसहस्राक्षः राहुलितचित्तहरणेबाहु

सहस्त्रार्जुनपिशुनः ततश्चिघरंन्नष्टिदुरंराउलंपितंन्तश्चिः॥ यश्चप्रकारणकुषिमाम्माहोनि
न्नि॥१०॥ दूरनीदीसति॥ आराधितोवाप्यपराधितोवाखलः॥ करोत्येवसदापकारं॥ भू धृत्वाधृतः पा
दतलेस्थितोवाद्दहत्येवरूपंखलुदंतशूकः॥११॥ सर्पःकूरःखलःकूरःसर्पात्कूरतरःखलः मंत्रे
णशाम्यतेसर्पःखलःकेनापिशाम्यते॥१२॥ आक्रोशितापिशुजनोपिनवन्यवाच्योनिपीडितोम
धुरसंक्षरातीक्षुदंडः॥नीचोजनोगुणशतैरपिसेव्यमानोहास्येनयद्वतितत्कलहेप्पवाच्यं॥१३॥
इक्षोरग्रात्क्रमशः पर्वणिपर्वणिरसविशेषः॥ तद्वत्सज्जनमैत्रीविपरीतानांविपरीताभवति
॥१४॥ मृद्घटवत्सुखभेद्योदुःसंदेहश्चदुर्जनोभवति॥ सुजनस्तुकनकघटवद्दुर्भेद्यश्चाशुसंदेहः
॥१५॥ ततोमाधवेनेतिविचार्यराज्ञोवचनंशुभंवाप्यशुभंवापिमवाकर्तव्यं विस्मितहृदयेन
राजाग्रेहस्तेवीणागृहीत्वामंद्रमध्यस्वरेणरागोकारि॥ सप्तस्वरास्त्रयोग्रामामूर्छनाएक
विंशतिः तानमेकोनपंचाशदेतत्रीतस्यलक्षणं॥१६॥ तस्यरागेणसर्वासिभामोहिताजाता
उक्तंचसुखिनिसुखनिवासोदुःखितानांविनोदः श्रवणहृदयहारीमन्मथस्याग्रदूतः
अतिचतुरसुगम्योवल्लभःकामिनिनांजयतिजयतिनादःपंचमश्चोपवेदः॥१७॥ ततोराजा
चमत्कृतःमनसिचिंतितं॥ अतिरूपहृतासीताअतिगर्वेणरावणः अतिदानाद्बलीबद्धः

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

त्रतिसर्वत्रवर्जयेत॥ १८॥ इतिराजाविमृष्यमाधवायत्रिपर्णवीठिकांदत्वाकथितमिति॥ भोमा
धवत्वयाममराज्येनस्थातव्यं माधवेनकथितंयथाज्ञापयति देवः देवादेवादेशः प्रमाणं उक्तंच
मालायदिविषंदत्वासिताविक्रीयतेस्फुटं॥ राजाहरतिसर्वस्वंशरणंकस्यजायते॥ १९॥ अपिच
त्राताभंगोनरेंद्राणां विप्राणां मानखंडनं॥ पृथकशय्यानरः स्त्रीणामशस्त्रवधउच्यते॥ २०॥
२ इतिचित्ते स्मृत्वाराजागतेविदेशंप्रतिचलितः॥ यतः दिसइषिविहच्चरित्रंजानिजयिस्फुजं
नदुज्जनाविशेसंगो अख्यानंचकलिज्जइहिंडिज्जइतेनपुहमिये॥ २१॥ ततोवनादूनांतरं
ग्रामाद्ग्रामांतरंक्रमेणकामावतीनगरीयियोतत्रनगर्यांदेशेच॥ सर्वससस्यवतीपृथ्वीको
लेवर्षतिवारिदः॥ धर्मकर्मरतोलोकास्तत्रधर्मैकसमन्विः॥ २१॥ तस्यानगर्यां कामसेनोना
मराजातस्याराज्ञः कामकंदलानामपात्रंवर्तते रूपेणरतिरिव पद्मनेत्रद्वयंयस्याः वक्त्रं
चंद्रोपमंशुभं स्मरणतूणोपमौकर्णौकपोलौचंद्रकोज्वलौ २२ नासिकातिलपुष्पाभा
कामचापोपमोभ्रुवौ॥ दंतानाहीरकौ॥ स्फुलत्याविद्रुमोपमितिताधरा॥ २३॥ मयूरस्यकला
पेनतुल्यंकचनिबंधनं शंखरेखात्रयेणापिकंठदेशेविराजते॥ २४॥ स्वल्पंकंमध्यदे
शंचमुष्टिग्राह्यंतुकेवलं॥ नाभिमंडलमध्यस्थलावण्यंकेनगम्यते॥ २५॥ रंभोपमोगुरु २
रुजंघभुजौकमलदंडकौ॥ चरणंस्थलकमलाभंमणिमंडितनूपुरं॥ २६॥ इत्यादिको

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

मकंदलायाः रूपंवर्णितंएकदासाकामकंदलाशरीरेचंदनमयींकृत्रमकंचुकींकृत्वाराज्ञो
ग्रेनृत्यंकरोतितस्मिन्समयेमाधवानलः राजद्वारंसंप्रासः मृदंगश्रुतिमाकर्ण्यप्रतिहारायं
कथितंतत्रसभामध्येसर्वेमूर्खाः संतिप्रतिहारेणागत्यराज्ञेब्राह्मणवचनंकथितं
भोजराज्ञोपिब्राह्मणः ॥ अकस्मादागत्यएवंवदतियतः ॥ राजसभामध्येसर्वेमूर्खाः संति।
राजातच्छ्रुत्वाचमत्कृतः ॥ भोर द्वारपालतंब्राह्मणंशीघ्रंगत्वापृच्छकेनकारणेनसभामू
र्खाति उक्त्वामाधवेनकथितं ॥ अहोतत्रद्वादशातूर्याणांमध्येपूर्वाभिमुखोमार्दंगि
कः तस्यदक्षिणांगुष्ठोनास्तितस्मान्मृदंगेनंशब्दस्त्रुटतितेनकारणेनसभामूर्खाश्रंग।
हीनोनृत्यः एतत्सर्वंराज्ञाश्रुत्वा दृष्टांतत्रप्रतिहारायकथिततंब्राह्मणंशीघ्रमानय।
ततः राज्ञोवचनात् शीघ्रमानीयदर्शनंकारितः प्रथमंराज्ञेआशिर्वादोदत्तः ॥ येनाक्रां
तंत्रिभुवनमिदंवामनेनापिभूत्वाबद्धः सेतुः शिखरिभिरहोवारिधौवानरोघैः ॥ यानां
त्युच्चःकरतलधृतः पर्वतोगोहितार्थंसिस्संसस्यांविषमचरितः पातुत्वांपुमान्वैः ॥ रा
ज्ञासंतुष्टेनतस्मैआसनंदत्तं ॥ पंचांगालंकारोपिप्रासादोदत्तः ॥ तत्रोपविष्टः तद्यथा ॥ गु
णाः सर्वत्रपूज्यंतेपितृवंशोनिरर्थकः ॥ वासुदेवंनमस्यंतिवसुदेवंनतेजनाः ॥ २८ ॥

5

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

गुणि निर्गुणि न्योरमसेना गुणान्शील स्यगुणिप रितोषः ॥ अलिरेव विनापद्मं नदर्दुरस्त्वेक वा
सोपि ॥ २९ ॥ गुणैरुत्तुंगतां याति नोच्चैरासन संस्थितः ॥ प्रासादशिखरस्थोपि काकः किं गरुडा
यते ॥ ३० ॥ ततः कामकंदलया चिंतितं ॥ गुणा गौरव तां यांति रूपेणापि न संपदः ॥ १ ॥ पूर्णेंदुः
किं तथा वंद्यो निष्कलंको यथा कृशः ॥ ३१ ॥ मनसि चिंतितं अयं तु कोपि पुरुषः सर्वकलाकुशा
लः भारतादि शास्त्र पारंपरिगामी समायातः ॥ अद्य मे सर्वकलासु कला जाता ॥ यतः ॥ भव
रा जातेर सपरस यो चुंबइ स्वन रण्ड तुधुनौ कीजान इव पुरासु कैर स्वाई ॥ ३२ ॥ यन्मया राज्ञो
स्नेन संकृतं तत्सर्वं वृथा जातं ॥ उक्तं च ॥ अप्पञ्चा वेभ प्रिअ प्रतरसन्न... एगाइ अंगी अं ॥ मा
मातणि अं सुरपलिति विलोआन अग्धं ग्धति ॥ ३३ ॥ सुभाषितेन ... तेन नृत्येनैव विशेष
तः ॥ यस्य नो भिद्यते चित्तं स वै मूर्खो यथा पशुः ॥ ३४ ॥ ततोनेन ... राज्ञः पार्श्वे माधवानल
उपविष्टे सति कामकंदलया सविशेषं नृत्यमारंभे सर्वकलाप्रकटिताः मस्तके नीरभृतं क
लशं संस्थाप्य हस्ताभ्यां द्वे दीपाले पति मुखेन मुक्ताफलं गृह्णाति पादतले अर्द्ध मुद्रा
नकं संस्थाप्य चतुर्दिक्षु छुरितासं स्थापिता गत्वा संतिष्ठ एवं सा वर्धिता सति स विशेषं नृत्यं
करोति तस्मिन्समये कामकंदलायाः स्तनोपरि मधुकर उपविष्टः तेन स्तनदंशे कृतं
पश्चात्कामकंदलया पवनं कृष्ट तेन स्तनानां मध्यरे उपित ॥ तस्यास्तत्कर्म माधवो वि
मा

दृष्ट्वा विस्मितः नृपाधमः केचिन्न जानंति ततो माधवेन राज्ञा दिमुखं विलोक्य मा दृतः अ॥
किं कथ्यते राज्ञा दत्तं पंचांगाभरणं तस्यैव उचित प्रसादं कृतं ततः कामकंदलया तद्धुकरेण
नीत्वा तत्क्षणमालोच्य कथितं यतो भोः तु दृष्ट्वा विद्यानिधानसर्वज्ञस्त्वं समः सर्वकलाकु
शलो भुवि नास्ति यतः॥ दानेन पाणिर्नतु कंकणेन स्नानेन शुद्धिर्नतु चंदनेन॥ आभाति काय
करुणापराणां परोपकारैर्नतु चंदनेन॥ १५ अपिच॥ अपि कर मधुकर दूरं परिमलेप्यह
लेपि केतकी कुसुमे॥ इह नहि मधुलवलेशो भवति परं धूलिधूसरं वदनं॥ ३६॥ ततो राजा
तस्य रूपं दृष्ट्वा हर्षितो बभूव सक्रोधेन राज्ञा माधवाय कथितः॥ रे ब्राह्मण त्वया मद्दत्तं पंच
गाभरणं केन कारणेन तस्यै वदत्तं॥ ततो माधवेनोक्तं॥ हरिणा जानंति गुणाः चंद्रेव सि
उणगीयमामोहाय्यं॥ तानं चिमणा ध्यधन जीअं वाह स्स अफियं येन॥ ३७॥ अथो दयिसम
थोअको दयियाचमानस्स॥ धत्तोकुरंगसावो बलिकण चिरो त्रिअं यथेन॥ ३८॥ ततो राज्ञा क्रो
धाविष्टेन कथितः॥ रे ब्राह्मण त्वदीयं शिरः खंडं न वध्यास्यामि परं किं करोमि ब्राह्मणो अवध्यः
यतः घ्नंति यो वै नरान्विप्राणां स्त्रियं च विशेषतः ते यांति नरकं घोरं कल्पकोटि शतैरपि॥ ३९
इति विक्रम नृपभूपेन कथितं भो विप्र मम आज्ञा विषये न स्थातव्यं॥ माधवेनोक्तं देवादेशः प्रमा

7

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

४

णं ततोमाधवेनचिंतितं उक्तंच काके शौचं द्यूतकारेतु सत्यं सर्पेक्षांतिः स्त्रीषुकामोपशांतिः
क्लीवेधैर्यं मद्यपेतत्वचिंता राजामित्रंकेनदृष्टंश्रुतंवा ततोमाधवः सचिंतः सन्नाहधिक्
धिक्मंदभाग्योहं परंदैवेनदंडास्थानान्निष्कासितः यतः उदयतियदिभानुः पश्चि
मेदिग्विभागोविकसतियदिपद्मंपर्वताग्रेशिलायां प्रचलतियदिमेरुः शीततांयाति
वह्निर्नचलतिविधिवद्भाविनीकर्मरेखा ४० अपिच पत्रंनैवयदाकरीरविटपेदो
षोवसंतस्यकिं नोलूकोप्यवलोकतेयदिदिवासूर्यस्यकिंदूषणं वर्षानैवपतंतिचातकमुखे
मेघस्यकिंदूषणंयत्पूर्वंविधिनाललाटपटलिखितंतन्मार्जितुंकःक्षमः ४१ उक्तंच उत्तुंगो
आसन्नफलोबहुबलभारेणउन्नी वामंतोविकुब्जोजयिनपहुंचेताकिंदोषोकप्पविस्यस्स
४२ ततोअनंतरंमाधवोअतिदुःखेनपीडितः सन्राज्ञोपमानात्स्थानाच्चालितः यतः
जननीनचबंधुंमज्जायांगेहंधनंचधान्यंच अपमानहतापुंसिसाविषमिवदूरेणसंत्य
जंति ४३ अविवेकिनिभूपालेनिवृत्तिःकःपुमान्भवेत् नयोजनशतंगत्वापुनरागच्छ
तितेजनः ४४ ततोराजगृहाद्गच्छतिसतिपटन्निर्गतिः सालंकारमचेतनस्यपुरतोया ५
पघलेभारतीनोजानातिसणातकोकिमपरंसेवस्यंम्लायते भर्तुःस्नेहवशात्सविस्मयद

हनं भस्मी भवसंगनां गाढालिंगनतस्त्राप्रियतमांप्रेतोनवेतिप्रियां ॥ ४५ ॥ ततः कामकंदलया
प्रेमपूर्वकयोक्तमूचे हेकांतहे कमलपत्राक्षिहे मकरध्वजरूपममोपरिप्रसादंकुरु मदीयंगृहमा
गच्छ इतिकरेण संगृह्य गृहं नीतः ॥ सज्ज्ञामामुपविष्टः परस्परं स्नेहोजातः माधवः श्लोकोप
ठति नेहोकहंथिनकिंज्जइ अहकिज्जइ रत्तकिंबलसरिच्छो ॥ अनवरयधोयमानोसोभावरंग
नच्छडुइ ॥ ४६ ॥ जन्मान्तरेणविरहइ उत्तिमपुरिसांइजंकिअंथेम्मं ॥ कालिंदीकल्लविरेइअंज्ज
कालंनलंवहइ ॥ ४७ ॥ ततोमाधवानलंप्रतिकामकंदलाप्राह ॥ यत्नंगीयरसोभिन्नंयन्नसंकृ
तयाकृपद्धु ॥ यन्नकांतामुखोच्छिष्टं विवरुं विदुः ॥ ४८ ॥ तयोः शय्यायां उपविष्टे सति अतीव स्नेहो
जातः ॥ चौरासीवंधेहिनिज्जिहियउरासीसिधपुरसांइ ॥ अहिनवसुरयारंभेचतुरजनसे
विअ्रमोहोइ ॥ ४९ ॥ अहिनवसुरयारंभेजेनकुम्मेनहोइ छाइल्लो तेनाविमित्तिहिअपज्जी
येनरसाविजाइविसलिरिअं ॥ ५० ॥ मत्तेभकुंभदलनेभुविसंतिशूराः केचित्प्रचंडमृगरा
जवधेपिदक्षाः ॥ किंतुब्रवीमिबलिनांपुरतः प्रसह्यकंदर्पदर्पदलने विरलामनुष्याः ॥ ५१ ॥ कामकंदलामाधवंप्रत्याह ॥ काचित्तषात्तविनितानिहृघेगंगासमभ्ये
लसकधासवर्णा ॥ आदाय तद्वारिकरद्वयेन विलोकयंतीनपपौकिमेतत् ॥ ५२ ॥ माधवः प्राह

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

करकिशलयकांतिकांसा श्रोणिलग्नं कयेति॥ माधवः प्राह॥ मदनातुरपिलस्त्रीरालिंगनलोलुपापिल
लितांगी मांपरुषपरुषनाथे स्यवदसुरवैरिणंतत्किं॥५४॥ कामकंदला चोत्तरं प्राह॥ हरोपश्यतिनेत्री
भूतः सहोदरः श्चंद्रोपश्यतइति॥ यथाचंद्रकिरणंकोमलमपिदुःसहं॥ पुनरपिमाधवः प्राह॥ त्रि
रसिदेवनंदीपुरवैरिणः सपदिवीक्ष्यधराधरकन्यका॥ निबिडमाणवतीरमणंगके क्वचनचुंब
५ नमारभतेस्मसा॥ कामकंदला उत्तरं प्राह॥ कौधातिरायेनसविषंगलंचुंबितेति॥ माधवः प्राह
मणिमयमंडपमध्येक्रीडंती कापिकामिनीबाला॥ अपराधेनविनातं निजचरणेनताडयामा
स॥५५॥ कामकंदला चोत्तरं प्राह॥ बालाच्चकमलीए॰ पयपपकीराकुणइमुहहं भंगः॥ इत्यर्द्ध
श्लोकेमाधवश्चोत्तरं प्राह॥ मेहुलस्करयारंकभकरकरनहिअंबरंगहइ॥५६॥ ततोमाधवःका
॰मकंदलां प्रत्याह॥ कस्तूरीवरपत्रभंगनिचयंभ्रष्टंनगंडस्थले नोलिप्तंस्तनचंदनंस्तनत
टेधोतं [illegible]नेत्रांजनं॥ रागोनस्खलितः स्तवाधरपुटेतांबुलसंवर्धितः किंरुष्टासिगजेंद्र
मत्तगमने किंवात्रिभुस्तेपतिः॥५७॥ कामकंदला चोत्तरं प्राह॥ नोरुष्टोममवल्लभः शृणु
सखिस्फोटानवासंदरांव्याधीनेवनबालकोममपतिः श्रांतोनेमूर्खः षटः॥ मांदृष्ट्वानवयौ ५
वनाराज्ञिमुखी कंदर्पबाणाहतः सुप्तोदेस्यगुरुः प्रियेनपरितः पश्चात्कृतेविफलः॥५८॥

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

ततोमाधवः प्राह कठंकरेण लिहिअमंदिर मम्लाइ अंधरणीये॥ बालाललिनुअंगोहस्कदी
कवचनोज्जोर॥ ५९ ॥ कामकंदला प्राह॥ कामणिलिसा बाला तिलतिलरयनी योहाई॥ पं
हरहारपइद्दिअदीअरउत्तेनरुत्ताई॥ ६० ॥ माधवेनोक्तं॥ किंजीवेअस्संचिन्हं कोभायहिं
यिमदनरायस्स॥ कापुष्पाणपहाणापरिणीयंकीकुणइबाला॥ ६१॥ इतिप्रश्नेकोकिला
बहुरावंकुर्वतिसलिकामकंदलाह॥ सास्फरेंजाई ततोमाधवः॥ प्राहसस्टीति॥ इटितिद्रवि
रागेहेमाबहिः॥ स्निष्टकांते ● ग्रहणसमयवेलावर्ततेश्रीमरमेः तवमुखमकलंकंवीक्ष्मा
णंसराहुग्रं सतितवमुखेंदुंपूर्णचंद्रंविहाय॥ इतितयोरतीवसंतोषेण समस्थविनोदे
नरात्रिर्गता॥ ततः प्रभातेराज्ञोनगरात्माधवानलोगमनायोपचक्रमे॥ उक्तंच॥ त्यजेदे
कंकुलस्यार्थेग्रामस्यार्थेकुलंत्यजेत॥ ग्रामंजनपदस्यार्थेआत्मार्थेपृथिवींत्यजेत॥ ६२
ततस्थानाच्चलितेसतिसाकामकंदलाअतीवविरहदुःखिताभूमौपपात॥ यतः॥ वि
रहोवसंतमासोनवतेहोपरमयोवरारंभो॥ पंचमगीअंत्तस्सधुनिपंचगीकोजनोस
ह●इ॥ ६४ कामकंदलाचेतनांप्राप्यपुनरुवाच॥ वसिउनतम्लाहिअयेजीअंगाही
मनकस्यचलिओसि॥ रेपहिअयापयामरदुमगगंहिउणकुभूहसि॥ उषसिउवाहेत्तो

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

वसि उषुनो विनो विषघ्ह्माए सि रेपहि अहोउ सि धोअ तो विकतरी सोसि ॥ ६६ ॥ माधवः आ
ह ॥ नयसत्ता ग्गाग्गिवयणी हर हार आहारेवाह नानयनी ॥ जलचर अरिगंज गमनी हे सं
दरीक थदी सोसि ॥ ६७ ॥ कामकंदलाकथति चंदनकडुमपूर ससिअल उगंगपवाह ॥ ज
र रजनमनउ ल्लुवनती अकिम्नियाइआनंह ॥ काम कंदलांग्रालिमाधव: आह ॥ चंदमुहि
ह सगामिनी चंचलनयनी चकोकिला रावे ॥ वरकुंदकेलि अहरानेहमुडेक अदेसेति
६९ कामकंदलाग्राह ॥ पुज्जउ आसा सिधिसुंदर चलि ओसिय श्वक ज्जेण ॥ छाव्यय
वासनिवासो दिज्जयिहम्मंणनामेण ॥ ७० ॥ वदंतिगमनंदी हांजंभणिअंतंटम्भि ज्जोसु ॥
अन्हंचिअणाश्चियधनंभणिअंतंटम्भि ज्जोसु ॥ ७१ ॥ इस्येवंकथित्वामाधवानलः काम
कंदला विरहिणातीवदुःखेनप्रचलितः ॥ यतः ॥ पाउससमयउपवासोयोवनसमयंयो
होइदालिद्दि ॥ पटममलेहरिउं०उं० ॥ तिन्निविहोइगरुअदुःखाइ ततोमाधवानलेचलि
तसतिकामकंदलाविरहवेदनां आध्यभ्रमीपपाततलः पीडितासतिभ्रमोपपात ॥ विला
पंकरोतिहेयन्हमुफीकेतकीजिअमुकोजयरेण ॥ सामीतेः मोहिमुकिआलोहिमुकोप
मेरेण ॥ ७३ ॥ सहिअवज्जघरिअंवज्जंवज्जेहिवज्जसारिछा ॥ वल्लहविउं०गकालेकिंनर

६

६

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

वयंखंडेन ॥ ७४ ॥ करवतरीकरतारजइसिरमलकं ताहरेइ नातुंजानहि सासिआविरहवि
छोहकरेइ ॥ ७५ ॥ हि आरांफाटुविअेअकरिकेताः दुरवसंहि मिपिअमानुहहि विछोअ
करिजी चिअकाइकरेसि ॥ ७६ ॥ हेरूकरमासिज्जसिअहसिज्जसिमामानुहंज्जमा ॥
अहजन्मं मापेमामाविओअस्त्र ॥ ७७ ॥ इत्यादि विलापंकुर्वंति सतिवीक्ष्य सखीभिः समा
श्वास्यागृहंनीता सावतद्वेषमाश्रयतपस्विनी उपवासंभूमिशयनंकृच्छ्रवतंकृत्वादिव
संगमयति ॥ यतः ॥ रात्रिनिखलुकलंकंठेककंपद्मनालेजलधिजलमपेयंपंडितेनि
र्धनित्वं ॥ स्तनपतनयुगवस्याश्रुकृताकेशपाशोसुवतिजनवियोगीनिविकेवीविधा
ता ॥ ७८ ॥ ततोनंतरंमाधवः स्तत्पापीडितः सनतदुनाद्दूनांतरंअतिक्षामः ॥ तावद्गते
एकंसरोवरंजलपूर्णमपश्यत् ॥ वेगेनतत्रगत्वास्वच्छजलंपीत्वाअश्वत्थवृक्ष
तलेचोपविष्टः ॥ श्रमरहितोजातः कामकंदलासुखंस्मरति ॥ यतः ॥ इषन्मीलितलो
ललोचनयुगंव्यावलितभ्रूलतंसदृशाधरवेदनाप्रलपितेमामेतिमंदस्वरं ॥ तद
वास्करतावसानसमयेदृष्टंमयालन्मुखंस्वेदार्द्रीकृतपांडुगंडयुगलंतत्केनविस्मा
र्यते ॥ ७९ ॥ अपिच ॥ इंदुमुखीकमलाक्षीरंभोरुहकमलचासकेरचरणा ॥ अमृतद्र

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

बलावण्या हृदयगता देवि किं दहसि ॥ ८० ॥ इति विलापं कुर्वति सति तावदग्रे हंसयुग्मं
दृष्ट्वा ततः क्षणे कामपीडितः सन् सकलेंद्रियो जातः ॥ हंसं प्रति प्राह हंस प्रयच्छ मे कां
तां गतिस्तस्यास्त्वया हृता संभाविते कदेत्रो नतस्मादियं प्रयुज्यते ॥ ८१ ॥ उक्तं चा धू
मज्योतिः सलिलमरुतां संनिपातो हि मेघः संदेशार्थाः क्व पटुकरणैः प्राणिभिः ॥
७ प्रापणीयाः इत्यौत्सुक्यादपरिगणयन् गुह्यकः स्तं ययाचे कामार्ता हि प्रकृति ॥
कृपणाश्चेतनाचेतनेषु ॥ ८२ ॥ ततो माधवानलः मुखं प्रक्षाल्य तत्र सरसि धैर्यमाल
ब्य तत्स्थानात्प्रचलितः ॥ यावन्मार्गं गच्छति तावत्कोपि पथिकः राज्ञा विक्रमादित्येन
कामसेन राजानं प्रति समस्यां प्रेषितः ॥ समस्यां नीत्वा सन्मुखे मिलितः माधवेनोक्तं ॥ स
मस्या कं भयति तेनोक्तं मग्नः समुद्रवेलायां ॥ ततो माधवः प्राह ॥ अगस्तिहस्तचुलकेपु
तो द्वौ बाहु नोक्तमात्रं ॥ मग्नः समुद्रवेलायामिति दैत्यास्तदा जगुः ॥ इति समस्यां पूरयि
त्वा क्रमेण उज्जानीं संप्राप्तः ॥ तत्र विक्रमादित्यो नाम राजा असमसाहसीकमल्लः ॥ अ
ष्ट सिद्धि महासिद्धिसेवितः ॥ अंजन गुटिका पादुका रसपरसखड्ग सैन्य राजा निःसंध ७
र्मपरायणः ॥ उक्तं च सर्वे दानपराः शूराः द्विजयज्ञपरायणाः ॥ कालोपभोगिनः सर्वे
नित्यं सानंदिता नराः ॥ ८३ ॥ नोपसर्गभयं तत्र परचक्रभयं न हि ॥ वर्षाणां त्रालत्रश्रीद्ध

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

नास्तिमृत्युकृतंभयं ॥ ८४ ॥ कामवर्षीचपर्जन्योनित्यंसस्यवतीमही गावश्चघटदोहिन्यो
पादपाश्चसदाफला: ॥ ८५ ॥ असत्यंनवदेद्वाक्यंतत्रलोकनिवासिनः ॥ पतिधर्मपरानार्य
स्तस्मिन्नुराज्येप्रशासति ॥ ८६ ॥ ततएवंविधायउज्जन्यांमाधव: तत: क्षुधापीडितेनवि
प्रगृहेभोजनंप्रार्थितांउक्तंच ॥ मादोरूपविनाशितीकृशाकरीकामस्यविध्वंसिनीज्ञानं
मंदकरीतप: क्षयकरीधर्मस्यनिर्मूलिनी पुत्रभ्रातृकलत्रभेदनकरीलज्जाकुलछेदि
नीसामापीडतिसर्वदोषजननीप्राणप्रहाक्षुधा ॥ ८७ ॥ ततोब्राह्मणेनभक्तिपूर्वकंत
स्मैश्रुअतिथयेभोजनंदत्तंयत: ॥ चोरोवायदिवाडोलोरिपुर्वापितृघातक: ॥ आगतोवे
श्वदेवांतेसोतिथि: स्वर्गसंक्रम: ॥ ८८ ॥ भोजनानंतरंकामकंदलात्रतिलेख: प्रेषित: ॥ अहंक्षम
उज्जनीसंप्राप्त: त्वंमात्मस्वरूपंममोपरिप्रसादंकृत्वाशीघ्रंप्रेषणीयं ततोमनचेतसि
अतीवसौख्यंभवति यत: माजानसिविस्सरिअंतुअगुणगणगंटिसंटिअमाला ॥ अ
अ नामंनिमंतोज्यप्यंतोवासरोरयणी ॥ ८९ ॥ नाजानसिविसरिअंतुअसुहकमलंविएसग
मनेना सुन्नभवपिकत्नकोयस्यतुअमथमोजीआं ॥ ९० ॥ अइमसिहोइसमुद्दोलिभि
होइसपलवनरा ॥ ॐ ॥ निकृवसहितिन्निविलोआतोतुअगुणनलिवरवहोइहाबाला ॥ ९१ ॥

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

गुणानां नास्ति ते संख्या रत्नानामिव सागरे क्षीयते सागरे रत्नं न क्षयाहि गुणास्तव ॥ १२॥
अपिच ॥ निसंभ्रलम यथास्मरं ति मुनयो हं सा यथा मानसं सानंदा स्फुट सेल्लुकी यन तरो
ध्यायंति रेवां गजाः ॥ पुष्पद्दूरं निलालसाग्रतिदिनं पुष्पान्स्मरा मोवयं धन्यः ॥ कोपिवये
८ स्तरोत्र भवतां यथावयोः संगमः ॥१३॥ केदारमंडलमं बुदिकेपरतिः पद्माकरः कस्थितः
कैश्माणां पटमं मयूर निकरा कोकिलैः कथा मालतिः दूरप्रस्थितहंसवंद मुतुलं कांतो
सरो मानसं यद्यस्मास्ति मनाप्य कमपि त्राता दूरे न तद्दुर्लभं ॥१४॥ अथ कामकंदलायाः
प्रस्फुत्तरलेखः ॥ उक्तं च ॥ सुअवित्तलर रहिअं तुअगुणगणगंठिउरमाला ॥ तुअनामेनि
अमंतोजप्पंतो वासरो रमणी ॥१५॥ चित्तं तु अपासौटी नुअगुणगण मनहंसं तोषो ॥
श्रीहानाम गहणं दुच्छा दिछिन्च लफरुयि ॥१६॥ इति कामकंदलालेखं वाच्यमानः स
नूर्हिषंनिभ्यस्य नगरं भ्राम्यमाणः ॥ महाकालनामानं शिवप्रासादं ददर्श ॥ तस्य प्रा
साद मध्यगतः स्तुतिं करोति ॥ ॐ नमो भवाय रुद्राय शर्वाय च नमो नमः ॥ महादे ८
वाय पशुपाय वासुदेववराय च ॥१७॥ वामदेवाय पूर्णांताय तथोमापतये नमः ॥ ने
मस्ते नीलकंठाय श्रीकंठाय नमो नमः ॥१८॥ योगाय योगपतये सहासर्वसहा

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

यच ईशाये नो वृषांगाय भीमाय च नमोनमः ॥९९॥ सायान्हे प्रातसंध्यायां कृतांजलिपु
टस्थितः ॥ एतानि रुद्र नामानि जपते मतिमान्नरः ॥१००॥ सर्वपापैः प्रमुच्येत दिविदेवैः
प्रपूज्यते ॥ एतत्स्तोत्रस्य पठनात् मेरुपाले शिवं व्रजेत् ॥१०१॥ इति स्तोत्रं पठित्वा शिवं न
त्वा रात्रौ प्रासादमध्ये सुस्थानिद्रां लेभे ततो अनंतरं माधवः अर्धरात्रे गते सति खं
टिकां नीत्वा रात्रौ प्रासादभित्तौ गाथां द्वयमलेखि ॥ सोको विणा श्रिसुगणो जासुक
हिज्ज ईहदुःखाइ ॥ आवंतिजां कंटे पुणो विहि अनिम ज्जंति ॥१॥ विरला जानं
त्थिगुणाः विरला पालंति निघणा नेहाः ॥ विरला कारणेषु धीराः परदुःखेन दुःखि
ता विरलाः ॥२॥ दुःखं तास कहिज्जइ यो होइदुःखभंजन समत्थे ॥ असमत्थाये
विनरताः किं अगोपआसि अंदुःखं ॥३॥ इति गाथां लिखित्वा सुष्वाप ततः प्रभा
ते समये राजा शिवं नमस्कर्तुं समायातः गाथां दृष्ट्वा वाचयित्वा च विस्मितः ॥
अयं मम नगरे विरहदुःखेन अतिक्रांतो वर्तते ॥ मम राज्ये नवेधा प्रथमं अयं
पुरुषो ज्ञातव्यः पश्चाद् दुःखं नाशयामि ॥ उक्तं च ॥ गर्जति नारी नवर्षति वर्षति

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

वर्षासु निश्चलो मेघः ॥ नीचोवदति न कुरुते न वदति कुरुते महाजनो लोकः ॥ ततोपरनिशायां
माधवः श्लोकैकं लिलेख ॥ किं करोमि क्व गच्छामि रामो नास्ति महीतले ॥ कांताविरहजं दुः
खं एको जानाति राघवः ॥१०५॥ ततो द्वितीयदिवसे प्रभात समये श्लोकं वाच्यमानेन रा
ज्ञा कथितं ॥ मया अद्य विरहपीडितस्य पुरुषस्य दुःखनिग्रहमे कृत्वा भोजनं न कर्तव्यं
इति प्रतिज्ञां कृत्वा भूपो गृहगतः ॥ यतः राज्यं यातु श्रियं यातु शरीरं यातु मे पुनः ॥ मया
या स्वयमेवोक्ता वाचा निस्यनु शाश्वती ॥ ६ ॥ ततो राज्ञा नगरमध्ये पट्ट ग्राह्यो अकारि
यः पुरुषः कस्यश्चि द्विरहदुःखेनाति क्रांतो वर्त्तते ॥ यः कोपि जानाति तस्याहमी प्सि
तं ददामि ॥ इति पट्टहे वाद्यमाने भोगा नाम्ना गणिकया त्याग स्य पट्टहः पृष्ठः देवश्र
हं कथयिष्यामि ॥ राज भोजनं कुरुष्व ॥ इति कथइत्वा भोगाविलासिनि निशीथे प्रा
साद मध्ये गता ॥ ततो राज्ञ्यर्द्धं गते सति माधवानलः सुप्तः सन् दीर्घनिश्वासं मुमो
च ॥ भोगाविलसिनी विदित वृत्तांता शनैः ॥ शनैर्गत्वा तत्सांन्ये सुप्त्वा पतस्य देहोपरि
पादैकं मुक्तवती ततो माधवेन निद्राघूर्णितेनोक्तं ॥ हे कामकंदले त्वं चरणकम

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

त्वं ममदेहोरिष्टं तद्दूरी कुरु ततोअनंतरं गोगाविलासिनी तद्वचनं श्रुत्वासम्यक्स्वरूपं
ज्ञात्वा तस्यांग्दुःखोपरात्तोगेतद्वृत्तिंतं कथितवती देवमाधवानलोनामब्राह्मणः का
मकंदला विरहेण देवायतनमध्ये दुखीभूत्वा स्थितः॥ इतिमयाज्ञातः॥ उक्तंच आका
रैलिंगितैर्गत्याचेष्टयाभाषणेनच॥ नेत्रवक्त्रविकारैश्च ज्ञायतेंतर्गतंमनः॥१०७॥
ततः प्रभातसमयेराजाशिवंनमस्कर्तुं तत्रागतः॥ तत्रतंब्राह्मणंदृष्ट्वा राजापृष्टवा
न् पुरुषः कस्त्वं तेनोक्तं माधवानलोनामब्राह्मणोहं॥ ततोमाधवेनराज्ञः॥ स्वरूपंज्ञात्वा
राज्ञे आशिर्वादोदत्तः॥ गोचुंबनचंचलंवरतनुं चंद्रप्रभामंडलंबालेव्यालस्फकुंडलं सलि
लसंप्रच्छिन्नगंडस्थलं॥ प्रोढप्रेमपरंपरापरिचितंप्रोत्फुल्लनेत्रांचलं शंभोरस्तविभूतयेत्र
जगतांगांगंशिरः पातुवः॥ उक्तंच॥ आलोलामलकावलींविलुलितांबिभ्रच्चलत्कुंडलं
किंचिन्मृष्टविशेषकं तनुतरैः स्वेदांभसः शीकरैः॥ तन्व्यापत्स्फुरतांततां तनयनं वक्त्रं
रतिव्यत्यये नत्वांपातुचिराय किं हरिहरब्रह्मादिभिर्दैवतैः॥१०९॥ राज्ञापर्णवीटिकंदत्वा
किंचिद्विहस्यकथितं॥ भोमूढब्राह्मणत्वंवेटिकयासह ईदृग्विधं स्नेहं मानयसि त्वं वेश्या
चरित्रं नजानासि धनप्राणप्रहारिणी भवेति॥ उक्तंच॥ सर्वांगरागपरस्त्रानेहं सरवीसकुसु

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

मसारिच्छा॥ गब्भोतहविंनरत्तावेश्याहिअअंतचेहं॥११०॥ नहुंीअनहुंीअवासोअत्थअत्थ
नमाकरेलए॥ परिहरिअत्थ विहुनामायाकं तेहिं निक्खिअविश्या॥ ११॥ अइक रखवायेमंडि
अउविअंकूवर क्रूवअंधरई॥ अंनहिअं पअहिलसहुमगोमसाणसारिच्छिअविरण
१२ वेश्याकोडिअसप्पंपूरिआणसंभणेयोणध्वरहरवैणीविअरिच्छरिहिॐ हूहूवुं
पवकुषेकामएकोपिकूलूलररवलंआकितिअक्ककूवंतोऔसीलसंबासोगामनंवेश्यान्न
खंडहु तोमंडितजनस्स॥ १३॥ वेश्यारंगसहावोत्ति निरामरणे नरां श्यायोणश्थि॥ नाग्निस्त
प्यतिकाष्ठैस्तु नापगाभिर्महोदधिः नांतकः सर्वभूता नांनपुंसावामलोचना॥ १४॥
डारनवाइफूलगहस्चित्तंअतूरतरजाइ॥ वेश्यावंदरममसरिसजहिलकहिलेखाइ १५
इतिराज्ञोक्ते सलिमाधवः प्राह॥ यलः॥ वाजिवारणलोहाणांकाष्ठपाषाणवाससां॥ नो
रीपुरुषतोयानांअंतरमहदंतरं॥ १६॥ राज्ञोक्तं॥ अथांतरंमाधवः प्राह॥ स्त्रीलोकाप्र
मंलोकंनसौख्यंनरसायकं॥ कारणानांगुणार्थंस्वयुगपस्येनगीयते॥ १७॥ अपरंच
घतंसारंरसानांहिदुग्धंसारघतस्यहि॥ हृतस्यसंवर्गंचेस्वर्गसारंहियोषितः॥
१८ अमृतस्यवकुंडोनिसुखानामिवराज्ञयः रत्नेरवनिधानानियोषितः केननिर्मिताः॥ १९

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

20

सर्वेषामेवरत्नानां स्त्रियोरत्नमनुत्तमं॥ तदर्थं धनमिच्छतितत्याग ने धनेनकिं॥ १२०॥
फलंधर्मस्यविभवो विभवस्यफलंसुखं॥ सुखमूलाहितन्व्यंगो विना ताभ्यः कुतः सु
खं॥ २१॥ येस्तनालंगिताकांता स्निग्धांगीकमलानना॥ सस्निग्धमधुरालापाघनपीन
पयोधरा॥ २२॥ शिरीषपुष्पसंकाशामृदुबाहुपलक्षिता॥ जीवंजन्मंचवित्तंचसस्य
सर्वंनिरर्थकं॥ २३॥ यस्याधररसास्वादो ज्ञायंतेयेनकामिना॥ स्त्रीणाममृतसुस्वादं
किंजातंमनुजाभुवि॥ २४॥ यनेंद्रिवरगर्भकामिनिसदृशानालंगितायोषितः संग्रा
मेकरिकुंभहारणतयासंतोषितः स्वामिनः॥ दारिद्र्यैर्विमध्यजालकरुदतो नोतारि
ताबांधवाः मातुर्यौवनहारिणायदसरवेजातेनतेनात्र किं॥ २५॥ इतिमाधवानलोक्ते
सतिराजाविस्मयचितः सन्नाह हेमाधवानलकामकंदलासदृशाः स्त्रियोममनग
रमध्येबहुतराः संतितवयारोचतेतामंगीकुरु॥ अन्यत्किमपिद्रव्यादिकमिच्छसि
तत्सर्वंदास्यामि॥ माधवेनोक्तं॥ येनामोदितकेकीदलपुटेपीतंमधुस्वेच्छयानीतायन
निशानुशांकथवलापमोदरेशादीरे॥ आतंयेनमदप्रवाहपुलिनेगंडस्थलंदंतिनां॥

११

सोयंभृंगसुयाकरीरंविटपेन्प्राप्नोतिमैत्रिकुतः ॥२६॥ ततोराजाचिंतितं माधवायान्या
स्त्रीनरोच्यते ॥ योजइज्जस्सगुणासतस्स आरंभेकुणइ ॥ कलिबुंदकूवहरा वोकाणो ॥
निवाहरंसुंणइ ॥१२७॥ राज्ञाचिंतितं मयायेनकेनप्रकारेण माधवायकामकंदला ॥
दातव्या ॥ इतिमनसिनिश्चित्यसपुनर्बहिर्गतः ॥ सच्छकुनोबभूव ॥ शकुनविचारणेन
माधवानलकार्यंभवति ॥ ततोमाधवानलसहितोराजाद्वितीयदिवसे चतुरंगसैन्येन
सहकामावतीप्रतिचालितः ॥ ततःकामवत्याः प्रत्यासंने सति सैन्यंस्थापयित्वाए
काकिरूपकामकंदलागृहंगतः ॥ ततःकामकंदलयाराजेतिज्ञातवती चिंतयति ॥
अयंकोपिमहापुरुषः ॥ इतिहृदयेमाधवध्यायति राजासहविविधप्रकारंविनोदमा
रेभेतावताकामकंदलायाः हृदयेराजापादोद्राक्षीत् ॥ कामकंदलयापादोहृदयादवतारि
तः ॥ राजाकुपितःसन्प्राह ॥ अरेत्वयाममचरणः केनकारणेनावगमितः ॥ त्वंजानासि
कः पुनानहंतयोक्तं अहं जानामित्वंकोपिमहाराजासि ॥ परंतु किमपि शृणु ॥ मम
हृदयेमाधवानलोनामविप्रोस्तितेनकारणेन श्रीमच्चरणहृदयादवगमितः ॥ उक्तंच ११
गुरुमग्निद्विजातीनांपादेनैवस्पृशेत्क्वचित् ॥ तेषांत्वसत्कृतेनैवअरणस्त्ववधमनुव्यते ॥२८॥

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

ततोराज्ञा किंचित्तं कोपि ब्राह्मणः ॥ माधवानलोनाम उज्जन्यांमध्येकस्याश्चिन्तायोपरि
विरहेण प्रलापंकृतः सन्मृतः ॥ ततः कामकंदलयाराज्ञोमुखान्माधवमरणं ज्ञात्वाति
विरहेनपीडिताभूमोपपात ॥ क्षणेनदशामीमवस्थांसंप्राप्ता ॥ उक्तंचआसातदुरमरणं
विसुमरणेनलभिअपेम्मं अवसरजेनमरिज्जयितालज्जिअरूसंदरः सांइ १२९ ॥
तथा प्राणइत्तज्जइटियोगिनी वादरेपटूइतिअउअडइ ॥ जइपिअमानुसहोइसांचोनेह
तजात्तनिअइ ॥ १३० ॥ अथराजाअत्यंतंविस्मितः ॥ भयासह सेवस्य सैन्यमध्ये आगतः ॥
माधवायकामकंदलामरणवृत्तांतं कथितंमाधवः तच्छ्रुत्वा सहसैवदुःखेनभूमौप
पातक्षणेनगतचेतन्योजातः ॥ ततोराजा हा किंकृतंमया मंदमतीना ॥ असदृशोवा
क्य मुक्त्वाब्रह्महत्यास्त्रीहत्याद्वयमपिसमायातं तथाचोक्तं सहसाविदधीतनः ॥
क्रियामविवेकः मरमापदांपदं ॥ वणतेहिविमृश्यकारणं गुणलुब्धाः स्वयमेवसंप
दः ॥ १३१ ॥ इतिमत्वाराजाखड्गमाकृष्यस्वहस्तेस्वकीयंशिरः छेत्तुंप्रारब्ध ॥ पश्चाद्वेताले
नागत्यराज्ञः करात्खड्गं गृहीतं ॥ भोराजन्केनकारणेनईदृशंकर्म्मकुर्वन्नास्ति ॥ तवसा
हसेनाहंसंतुष्टोस्मि वरंवृणु ततः ॥ भोवेतालयदिमयितुष्टोसि तर्हिस्त्रीपुरुषौजीवि

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

१२

तोभावत: ततोवेतलिन पातालेगत्वात क्षिणादमृतमानीयतयो: कामकंदलामाधवयो:
मुखेक्षिसंक्षणेन छावुस्थितौजीवितौभवत: राजा सहर्षोबिभूव यत: विक्रेलम्यालं
काचरणंतरणी योजलनिधिविपक्ष: पौलस्यो रणभुवि सहायाश्च कपय: तथा
प्येकोराम: सकलमघीद्राक्षसकुलंक्रियासिद्धि: सत्वेवसतिमहतांनोपकरणे
ततोराज्ञाविक्रमेणतयोर्विवाह:कारित: लोकास्क हर्षिताजातरः इति माधवन
लनाटकं समासं हस्ताक्षर दुर्गाभिटमारकंडेन लिखितं श्रेयंभवतु ॥ ॥

१२

KKSU LIBRARY RAMTEK 441 106 M1580 Dist. Nagpur

24

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

[OrderDescription]
,CREATED=06.10.20 12:41
,TRANSFERRED=2020/10/06 at 12:44:21
,PAGES=24
,TYPE=STD
,NAME=S0003923
,Book Name=M-1580-MADHAVNAL NATKAM
,ORDER_TEXT=
,[PAGELIST]
,FILE1=00000001.TIF
,FILE2=00000002.TIF
,FILE3=00000003.TIF
,FILE4=00000004.TIF
,FILE5=00000005.TIF
,FILE6=00000006.TIF
,FILE7=00000007.TIF
,FILE8=00000008.TIF
,FILE9=00000009.TIF
,FILE10=00000010.TIF
,FILE11=00000011.TIF
,FILE12=00000012.TIF
,FILE13=00000013.TIF
,FILE14=00000014.TIF
,FILE15=00000015.TIF
,FILE16=00000016.TIF
,FILE17=00000017.TIF
,FILE18=00000018.TIF

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

FILE19=00000019.TIF
,FILE20=00000020.TIF
,FILE21=00000021.TIF
,FILE22=00000022.TIF
,FILE23=00000023.TIF
,FILE24=00000024.TIF
,

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection